

# Samlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 126 2005

*I distribution:*

Swedish Science Press

Svenska Litteratursällskapet

## REDAKTIONSKOMMITTÉ:

*Göteborg:* Stina Hansson, Lisbeth Larsson

*Lund:* Erik Hedling, Eva Hættner Aurelius, Per Rydén

*Stockholm:* Anders Cullhed, Anders Olsson, Boel Westin

*Uppsala:* Bengt Landgren, Torsten Pettersson, Johan Svedjedal

*Redaktörer:* Anna Williams (uppsatser) och Petra Söderlund (recensioner)

*Inlagans typografi:* Anders Svedin

Utgiven med stöd av

*Vetenskapsrådet*

Bidrag till *Samlaren* insändes till Litteraturvetenskapliga institutionen, Box 632, 751 26 Uppsala. Uppsatserna granskas av externa referenter. Ej beställda bidrag skall inlämnas i form av utskrift och efter antagning även digitalt i ordbehandlingsprogrammet Word. Sista inlämningsdatum för uppsatser till nästa årgång av *Samlaren* är 1 juni 2006 och för recensioner 1 september 2006.

Uppsatsförfattarna erhåller särtryck i pappersform samt ett digitalt underlag för särtryck. Det består av uppsatsen i form av en pdf-fil, lagrad på en diskett.

Abstracts har språkgranskats av Sharon Rider.

Svenska Litteratursällskapet tackar de personer som under det senaste året ställt sig till förfogande som bedömare av inkomna manuskript.

Svenska Litteratursällskapet Pg: 5367–8.

Svenska Litteratursällskapetets hemsida kan nås via adressen [www.littvet.uu.se](http://www.littvet.uu.se).

ISBN 91-87666-23-5

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by

Elanders Gotab, Stockholm 2005

# Recensioner av doktorsavhandlingar

Anna Walleste, *Sagans svenskar: Synen på vikingatiden och de isländska sagorna under 300 år*. Sekel bokförlag, Malmö 2004.

I den medeltida svenska litteraturen finns inga uppgifter alls om det egna landets historia i förkristen tid. När en svensk historieskrivning växer fram under 1400- och 1500-talen skildras Sveriges forntida historia utifrån utländska, latinska källor. Det var först under stormaktstiden, sedan den isländske studenten Jón Rúgman hamnat i Sverige när fartyget han färdades på hade kapats av svenskarna, som isländska sagor blev kända i Sverige. Jón Rúgman hade med sig några handskrifter för eget bruk. Där mötte svenskarna berättelser som påstods skildra svensk forntid och forntida svenska kungar. Så t.ex. berättades i *Gautreks saga* om en kung Gaute, efter vilken Götaland sades vara uppkallat. Jón Rúgmans val av reslektyr fick stor betydelse för både svensk historieskrivning och forskningen kring isländska sagor. År 1664 gav Olof Verelius i Uppsala ut *Gautreks saga* på både isländska och svenska – det blev den första editionen någonsin av en isländsk saga. Utgåvan följdes snabbt av ytterligare svenska sagautgåvor. Fr.o.m. utgivandet av *Gautreks saga* kom isländska sagor att spela en viktig roll i svensk historieskrivning. Verelius och många av hans samtida uppfattade sådana sagor som trovärdiga beskrivningar av Sveriges forntid. Denna 1600-talsuppfattning kan kontrasteras mot situationen i våra dagar. Sagamaterialet är i huvudsak borta ur den svenska historieforskningen. Isländska sagor uppfattas inte längre som källor till händelser i vår forntida historia, och för många historiker framstår det som suspekt att använda dem överhuvud – en doktorand som använde sig av dem i en mentalitets-historisk undersökning av isländsk högmedeltid, alltså nedtecknarnas egen tid och miljö, blev nyligen kritiserad för att han ville ägna dyrbar seminarietid åt att 'läsa sagor'.

Förändringen i de svenska historikernas syn på isländska sagor är alltså markant. Men vad består

förändringen i, när inträffade den och vad motiverade den? Sådana frågor står i centrum för en ny avhandling i historia, *Sagans svenskar* av lundaforskaren Anna Walleste. Ämnet är av betydelse också för litteraturvetenskapen. Idag hör sagorna hemma inom vårt ämne, men i Wallestes bok beskrivs hur en helt annan vetenskapsgren använt och brottats med vårt material utifrån helt andra utgångspunkter. I viss mån är denna historia just historien om hur sagorna blev ett material för oss litteraturvetare. Skönlitteratur blev de just när de dömdes ut som historiska källor.

Wallestes huvudsyfte är att undersöka vilken roll isländska sagor har spelat för de svenska historikernas bild av vikingatiden under 300 år, från 1600-tal till 1900-tal. I synnerhet vill hon undersöka vilken roll sagorna spelat för "nationella identiteter i Sverige över tid" (s. 18).

Avhandlingen inleds med ett par kapitel där bakgrunden skisseras. Walleste gör en utförlig översikt över svensk historieskrivning från 1600-talet till 1960-talet, en presentation av hur de norröna texterna samlades, studerades och gavs ut i Sverige under 1600-talet och en mycket översiktlig beskrivning av hur historikerna sett på sagamaterialet från 1600-talet till 1900-talet (s. 55–125). Så följer avhandlingens huvuddel. I fem kapitel undersöks vilken roll sagorna har spelat för skildringen av vikingatiden i ett antal viktiga verk, någorlunda jämnt utspridda under perioden: Olof Rudbecks *Atlantica* (1679–1702), Olof Dalins *Svea rikets historia* (1747–62), Sven Lagerbrings *Svea rikets historia* (1769–94), Erik Gustaf Geijers *Svea rikets häfder* (1825) och *Svenska folkets historia* (1832), Carl Grimbergs *Svenska folkets underbara öden* (1913–24), Ingvar Anderssons *Sveriges historia* (1943) och Jerker Roséns *Svensk historia* (1962). Undersökningen följs av ett sammanfattande kapitel och en "Epilog" med en kort översikt av sagaforskningen efter 1960.

Det finns en del intressanta rön i Anna Wallestes bok. Mest originell är hon i utredningen av 1700-talets historieskrivning. Traditionellt har

man ansett att 1700-talet har stått för en reaktion mot Rudbeckstidens tro på sagornas trovärdighet. Men i sina analyser kan Wallette övertygande visa på en överraskande kontinuitet från 1600-talet. Det finns ett stort beroende av sagorna även hos 1700-talshistoriker som Dalin och Lagerbring. Bl.a. diskuteras striden mellan Dalin och rudbeckianen Erik Julius Björner. Wallette menar att tvisten egentligen inte handlade om sagornas sanningshalt, utan om vilket mål historievetenskapen skulle ha. För Björner var den nationella äran historieskrivningens huvuduppgift, men för Dalin handlade det om *exempla* där bra och dåliga sätt att styra visades upp (s. 184). Båda accepterade alltså sagamaterialet. Både Dalin och Lagerbring behandlar, i likhet med Rudbeck och i anslutning till sagorna, guden Odin som en historisk person (s. 193–4). Sagorna framstår rentav som viktigare historiska källor för 1700-talsforskarna än för 1600-talisterna. För Rudbeck var antika och bibliska källor fundamentala. Lagerbring valde däremot i regel bort sådana källor, varför sagalitteraturen för honom blev den viktigaste källan för äldre tid (s. 219). I anslutning till denna nya bild polemiserar Wallette mot tanken att 1800-talsforskare som Geijer och hans samtida skulle belägga en nordisk renässans, sagornas återkomst som källor i direkt reaktion mot 1700-talets förmenta förkastande av vikingatid och isländska sagor. Någon sådan reaktion finner hon inte. Det Geijer ogillade hos upplysningstidens forskare var inte något förment ointresse för forntiden utan deras anakronistiska sätt att döma utifrån sina egna moraliska normer (s. 231).

Wallette menar sig också delvis kunna revidera bilden av vilka sagagenrer som användes av historikerna. Ofta har forskningen hävdats att islänningasagan, den idag mest kända genren, saknat betydelse under äldre perioder, då i stället konungasagor och *fornaldarsögur* ('forntidssagor') stod i centrum för intresset. Och visst är det ett påfallande faktum att den första översättningen till svenska av en islänningasaga kommer så sent som 1856. Men Wallette kan visa att islänningasagor var kända även tidigare och användes aktivt av Rudbeck i beskrivningen av forntida seder. (s. 351) Genren upptäcktes alltså inte av romantiken.

I avsnittet om Rudbeck vill Wallette nyansera den gängse bilden av 1600-talets historiker som totalt okritiska inför de ofta fantastiska sagornas uppgifter. Hon betonar att också 1600-talets sagnaforskning gjorde metodologiska överväganden

inför det norröna materialet. Man ansåg att enkelt material var trovärdigare än komplicerat och man diskuterade i vilket beroende skildringarna stod till varandra. Den historiska trovärdigheten sågs inte som given; en del material kunde avfärdas. Man noterade att sagorna var skrivna långt senare än de forntida händelser de skildrade, men tog ställning till problemet genom hänvisning till den muntliga traditionens trovärdighet (s. 166).

Grimberg framstår som betydligt mer influerad av tidens källkritik och dess kritiska syn på isländska sagorna som historiska källor än vad åtminstone jag hade klart för mig. Visst utnyttjar Grimberg sagorna i t.ex. skildringen av Torgny lagman (s. 281–282), men till de böcker han rekommenderar läsaren hör Lauritz Weibulls *Kritiska undersökningar* (s. 273) – den källkritiska historieforskningens portalverk i Norden – och i avsnittet om slaget vid Svoldr refererar han utförligt samme Weibulls konsekvent sagakritiska uppfattning (s. 278).

Angeläget är också att Wallette påminner om godtyckligheten och tidsbundenheten i de historiska periodiseringarna. Det för oss så självklara begreppet 'vikingatid' är förvånansvärt sent. Den förste av de här behandlade historikerna som använder det är Grimberg i början av 1900-talet (s. 288). Hos en äldre forskare som Dalin är rentav termen 'viking' sällsynt, och den betecknar en forntida krigare i allmänhet, inte alls bara under det vi betecknar som vikingatiden (s. 202). Äran att på allvar ha påvisat vilken sen och godtycklig konstruktion 'vikingatiden' är tillkommer dock en annan forskare, arkeologen Fredrik Svanberg (bl.a. i *Decolonizing the Viking Age*, 2003).

Diskussionen kring den nationella identiteten och dess ursprung i historieskrivningen är också intressant, om än resultaten inte alltid framstår som så överraskande. Patrik Hall har trots allt redan skrivit om den svenska nationalismens framväxt – bl.a. just utifrån analyser av Rudbecks och Geijers historiesyn – betydligt mer djuplodande (*The Social Construction of Nationalism: Sweden as an Example*, 1998; *Den svenskaste historien: Nationalism i Sverige under sex decennier*, 2000). Svenska historiker tillskrev länge den svenska identiteten sådant som frihetskärlek, respekt för lagen och kvinnofrid, och de förankrade med kärlek sådana fenomen i vikingatiden. Det är först Anderssons och Roséns arbeten som avstår från detta slags nationalistiska ambitioner. Men även bland de tidigare historikerna finns klara skill-

nader. Rudbeck sökte den svenska nationens ursprung i såväl bibliska genealogier som isländska hjältesagor och sökte genom sin historieskrivning ge en vetenskaplig legitimering åt det svenska stormaktsväldet. Under 1700-talet stod nyttoaspekten i centrum för både filosofi och historieskrivning och historikerna ville visa hur samtiden kunde ta lärdom av de arbetsamma, demokratiska och flärdfria förfäderna. En 1800-talshistoriker som Geijer präglades av tidens skandinavism, och edda- och sagalitteraturen fick tjäna syftet att belägga den nordiska samhörigheten. Grimbergs bild av vikingatiden präglas av det tidiga 1900-talets nationella projekt.

En lyckad idé hos Walette är också att särskilt fokusera på en begränsad grupp ämnen – t.ex. trälar, odalbondens ursprung, mannens och kvinnans situation, krig och fred samt kristen moral – och följa de olika historikernas behandling av dessa ämnen. Härigenom uppnår hon en större stramhet i analysen, något som tyvärr inte karaktäriserar boken som helhet.

Ty det finns även problem med Wallettes bok. Även om det, som nämnts, finns linjer att följa består avhandlingen i huvudsak av tämligen ostrukturerade översikter utan tydlig fokus. Undersökningarna får ofta en refererande, ickeanalytisk karaktär. Hit hör de stora översiktarna över den svenska historieskrivningens historia överlag (s. 55–84) och över insamlandet och utgivningen av norröna texter i det svenska 1600-talet (s. 85–99). Översikter kan självfallet vara värdefulla för forskningen, men det bör noteras att det i många fall redan finns sådana. Så har mottagandet av den isländska litteraturen i stormaktstidens Sverige redan skildrats fullständigare (och mer underhållande!) i arbeten av Henrik Schück, Vilhelm Gödel och Gun Nilsson. Översiktliga bakgrundsskisser upptar i själva verket så stort utrymme i boken att det dröjer ända till s. 127 innan Walette överhuvudtaget inleder sina egna undersökningar! Besläktade är de enorma mängder referat av innehåll i de verk hon undersöker – referat som oftast inte alls följs av analyser av detta innehåll – här skulle en stramare koncentration på vissa specifika frågor ha varit att rekommendera. Walette är också väl starkt beroende av de andra forskare som ägnat sig åt samma eller besläktade frågeställningar. Mycket i avhandlingen är referat av andra forskares uppfattningar. Avsnittet om Rudbeck är i hög utsträckning referat ur Gunnar Eriksons Rudbeckbiografi (t.ex. s. 128–147), avsnittet

om Geijer refererar på samma sätt Rolf Torstendal och Bengt Henningson etc. Det skall sägas att beroendet är öppet och ärligt redovisat, men visst är det en brist att Walette så sällan har någonting eget att tillföra.

Genom hela boken irrar Walette fram och tillbaka mellan flera delvis olika frågeställningar. Det kan givetvis vara fruktbart att ha mer än en frågeställning, men i Wallettes fall handlar det primärt om en oförmåga att avgränsa problem. Den mest precisa frågeställningen, sagornas roll för skapandet av en nationell identitet, drunknar i mer allmänna frågeställningar: hur historikerna såg på de isländska sagorna i allmänhet, vad som utmärkte deras historiesyn i stort (i avsnittet om Andersson och Rosén dominerar detta helt; synen på sagamaterialet spelar här en underordnad roll) och hur den nationella identiteten överlag växte fram. En större stramhet i fokuseringen hade sannolikt givit mer. Frågornas och undersökningarnas utflytande karaktär gör det svårt att få grepp om slutsatserna, vad Walette anser vara avhandlingens huvudresultat.

Om Walette ägnat mindre utrymme åt översikter och referat hade hon kunnat gå djupare in på viktiga punkter som nu bara tangeras. Det skulle sålunda ha varit värdefullt med en ordentligare undersökning av de kritiska röster som faktiskt höjdes mot sagamaterialets tillförlitlighet redan under 1600- och 1700-talet. Walette nämner kort denna kritik några gånger (s. 98, 104, 106, 107), men utvecklar inte frågan. Här hade det varit intressant att analysera kritiken närmare och jämföra kritikerna med representanterna för huvudtendensen. Hur skiljer argumentationen sig åt? Hur skall skillnaderna förklaras? Hur utbredd var kritiken – är Wallettes urval av forskare representativt eller missvisande? Sannolikt hade hennes lätt apoletiska beskrivning av Rudbecks ansatser till källkritik kunnat nyanseras och fördjupas i ljuset av sådana analyser.

En annan fråga som borde ha diskuterats är vilka sagor historikerna använder. Walette noterar förvisso uppdelningen i olika genrer (s. 30–32), men behandlar i realiteten ändå sagamaterialet som ett tämligen enhetligt fenomen. Men det är påfallande att det är *fornaldarsögur*, forntidssagor, som helt dominerar 1600- och 1700-talets svenska historieverk. Sådana verk fränkänns i vår tid fullständigt allt värde som historiska källor, medan t.ex. samtidsagor och konungasagor alltjämt spelar en vis roll. Säg de tidigare histori-

kerna en sådan skillnad mellan sagagenrerna? När försvinner *fornaldarsögur* ur källmaterialet? Det är uppenbart att Grimberg gör en tydlig åtskillnad mellan genrerna i fråga om källvärde – *fornaldarsögur* tycks han inte använda som källor – medan däremot Andersson och Rosén förefaller döma ut allt vad sagor heter. Dessa frågor tangeras någon gång av Walette (t.ex. s. 275), men leder inte till närmare diskussioner. Här hade det varit på plats med ordentliga analyser.

De isländska sagorna har en huvudroll i Walletes bok. Likväl är det påfallande att hon har dålig kännedom om dem och forskningen kring dem. Sakfelen är många. Några exempel skall ges. Vid den inledande presentationen av sagorna påstår hon att "[d]et finns fragment kvar av de nedskrivna berättelserna från 1000-talet" (s. 30). Om det vore så väl! I så fall skulle väl historiker i vår tid inte haft några invändningar mot att använda dem som källor för t.ex. just 1000-talet. Påståendet är emellertid felaktigt. De äldsta handskriftsfragmenten med isländska sagor är vida yngre och stammar från ca 1200. Mycket äldre än så är knappast denna litteratur. *Heimskringla* påstås berätta om de norska kungarnas historia "från Halfdán svart till Sverrir Sigurðarson" (s. 34). Sverrir förekommer emellertid ingalunda i detta verk – däremot är han huvudperson i ett helt annat. *Sturlaug's saga starfsama* uppges handla "om Sturlaugs fader Göngu-Hrólfur" (s. 142 not 56). Men *Sturlaug's saga* handlar naturligtvis om Sturlaug, och han är inte son utan far till Göngu-Hrólfur. Walette har förväxlat två sagor. Walette tillskriver s. 88 Ormr Snorrason en version av Olav den helige saga. Ormr Snorrason har emellertid ingenting med denna saga att göra, utan är känd för att ha fått ge namn åt en samlingshandskrift från 1300-talet; möjligen var han handskriftens ägare. Troligtvis syftar Walette på Oddr Snorrason, som skrivit en saga om en annan Olav, Olav Tryggvason; alternativt tänker hon på den anonyma s.k. legendariska sagan om Olav den helige. Här synes Walette ha sammanblandat två personer och två sagor. Walette visar också upp stor osäkerhet om de kringliggande genrerna. Om *riddarasögur*, den norröna översättningslitteraturen, påstår hon att de är "romantiska riddarsagor av *chanson de geste*-karaktär, om hjältar och kungar från frankerriket, Bysans eller med mer orientaliska motiv" (s. 31, not 57). Men det är i själva verket mycket få av dessa sagor som återger *chansons de geste*; de flesta är tvärtom översättningar av den motsatta typen i

den medeltida litteraturen, den höviska romanen. Och dessa handlar alls inte om figurer i frankerriket, utan i det keltiska Britannien. Walette gör också sagornas svenska historia äldre än den är. Hon hävdar att "Johannes Magnus [på 1500-talet] använt sagorna som referensmaterial i sin historia om göta- och sveakonungarna." (s. 85) Det är inte sant, och Walette motiverar heller inte sitt häpnadsväckande påstående. Det är därför oklart vad hon syftar på. Johannes Magnus har haft indirekt kännedom om ett par västnordiska verk (den latinska *Historia Norvegie* samt *Didrikskrönikan*, som återgår på en norsk samling av bearbetningar av tyska berättelser), men några isländska sagor rör det sig ingalunda om.

Det finns i boken många fel i återgivandet av isländska ord och namn. Friðþjófr hinn frækni kallas t.ex. "Friðþjófr hins fræknas" (s. 142 not 56). Walette har grötat ihop nominativ- och genitivformerna och dessutom tillfogat en slutkonsonant ur egen fatatur. Ordet "*samtíðarsögur*" (s. 34; även s. 31) skall vara *samtíðarsögur* (i isländskan är accenten fundamental), en viss Þórðr kallas för "Þórðr" (s. 34 not 69) etc. Det kan synas petigt att notera sådana missar, men de visar tydligt att Walette inte behärskar isländska och alltså knappast har kunnat tillgodogöra sig sagorna, de texter som står i centrum för hennes avhandling, på originalspråket.

Walette uppvisar också en förbluffande okunghet om allt som har med litteratur att göra. Tegnér's *Frithiofs saga* påstås vara skriven "i ett alexandriskt versmått liksom Homeros i Odysseen och Iliaden." (s. 250 not 119). Här är det inte mycket rätt: *Frithiofs saga* är till att börja med skriven på en mängd versmått, inte ett enda som Walette tror, och de homeriska sångerna är förvisso varken skrivna på alexandriner eller på något i Alexandria uppfunnet versmått. Walletes språkkänsla lämnar likaledes mycket övrigt att önska. Hon skriver helt enkelt illa. Språkfel och egenomliga formuleringar är legio, t.ex.: "Dalin menar att det fanns kvinnliga krigare under äldre tid tyder enligt hans åsikt på att folket var starkt." (s. 202) Ibland är det svårt att veta vad som är bristande språkkänsla och vad som är korrekturfel. Två gånger talar hon om "Kulturhistorisk lexikon" (s. 32 not 58, 383). Vid ett tillfälle betecknas Odin som "ett gammalt gud" (s. 193 not 115). Korrekturfel må vara ofrånkomliga och ursäktliga, men emellanåt blir det oacceptabelt många fel på en gång. I en och samma not (s. 372, not 3)

får Lars Lönnroth förnamnet Larl, och John Lidow och Kristinn Jóhannesson förvandlas till hrr Lidow och Jóhanneson. Avhandlingen är sämre korrekturläst än någon bok av denna omfattning jag hittills läst! Till de små men irriterande felen hör också att den alfabetiska ordningsföljden i källförteckningen har råkat i olag, möjligen genom inflytande av något engelskspråkigt datorprogram; så listas t.ex. Grimberg *efter* Gödecke och Göransson (s. 384–385).

Emellanåt skockar sig korrekturfel, språkfel och faktafel i sådan grad att läsningen blir rent plågsam. Ett par exempel skall ges. En not på s. 319 (not 40) berättar om "Ebbe Kock" som "gav ut en egen version av skaldedikterna på originalspråket i *Notationes Norroena* 1923." Denna bok uppges sedan ha getts ut på nytt, "då med titeln *Den norsk-isländska skaldediktningen*". Att hon här döper om Ernst Albin Kock är illa nog, liksom att hon återger båda de nämnda titlarna fel (korrekta former är *Notationes Norræne* och *Den norsk-isländska skaldediktningen*; i det senare fallet lyckas Walette klämma in två felaktigheter i en och samma titel!). Men värre är att hennes beskrivning avslöjar att hon överhuvudtaget inte känner till dessa två så viktiga verk inom norrönforskningen. Ty det handlar om två helt olika verk, inte ett som Walette tror. *Notationes Norræne* är alls ingen "version av skaldedikterna", utan utgörs av samlingar av kommentarer till och korta uppsatser kring den norröna diktningen (både edda- och skaldediktning). "Runorna skrevs på samma diktmått – *fornyrðislag* och *drottkvætt* – som skaldedikterna", läser vi på föregående sida (s. 318). I detta korta påstående har det mesta blivit tokigt. En bättre formulering av samma tanke vore: "Runinskrifternas dikter var komponerade på samma versmått som eddadikterna". Walette kan inte skilja på runor och runinskrifter, hon använder felaktigt ordet 'diktmått' för 'versmått', hon tycks tro att alla inskrifterna som helhet är versifierade – i själva verket rör det sig om relativt sällsynta undantag –, hon gör det anakronistiska misstaget att tro att forntidens dikter *skrevs*, de var i själva verket muntligt komponerade, och hon tror att runverserna har samma versmått som skaldedikterna, trots att det enbart finns ett belägg för *drottkvætt*, skaldedikternas vanliga versmått, på en runsten (runversernas *fornyrðislag* dominerar eddadiktningen, men är mycket sällsynt inom skaldediktningen).

Så kunde jag fortsätta; av barmhärtighet avstår jag.

När dom skall fällas, när förtjänster och brister skall vägas på våg – då måste vi minnas Wallettes nya rön, hennes korrigering av bilden av 1700-talets sagasyn liksom hennes försök att nyansera bilden av Rudbecks möte med sagorna. Och periodöversikterna och referaten är ändå intressant läsning, om än knappast nydanande vetenskap. Men förtjänsterna kan inte ursäktas de många sakfelen, som till stor del gör boken oanvändbar för andra forskare, eller bristen på självständighet och djupare analyser. Ändå vore det trist att sluta där. Det finns mycket som gör att man trots allt känner hopp vid läsningen. 1700-talsavsnittet visar att Walette har förmågan att tänka nytt och självständigt, och överallt, i alla kapitlen, gör hon emellanåt intressanta noteringar och vidrör intressanta frågor. Min kritik ovan har flera gånger handlat om att hon tangerat problem hon inte utvecklat. Man kan, mer positivt, lägga tonvikten på det förra och uppskatta att hon ändå noterat problemen. Om Anna Walette läser in sig bättre på materialet och lämnar referatlusta och auktoritetstro bakom sig finns frön till många goda och intressanta analyser där. För historiker behövs inom norrönforskningen. De bör komma tillbaka!

Daniel Sävborg

Stefan Ekman, *"I skuggan af Din Graf, jag på min Lyra slår"*. *Carl Michael Bellmans dikter över döda i relation till diktypens svenska tradition och funktion i nyhetspressen under senare delen av 1700-talet*. Proprius förlag, Stockholm 2004.

Stefan Ekmans Bellmanavhandling ägnas den äldre svenska tillfällediktningen. Det är ett område som efter Per S. Ridderstads forskningsinsatser och Stina Hanssons avhandling om Lucidor (1975) alltmer kommit att uppmärksammas som centralt för förståelsen av litteraturen före romantiken. Ännu är inte det väldiga fältet avbetat, och bland nyare forskningsinsatser märks avhandlingar av Ann Öhrberg (2001) och Janne Lindqvist (2002). Båda är viktiga utgångs- och jämförelsepunkter för Stefan Ekman eftersom de till stor del ägnas den del av 1700-talet då Bellman var aktiv.

Tillfällesdikter är skrivna till bestämda ögonblick i det sociala livet, främst bröllop och begravningar. Diktarten rörde sig på gränslinjen mellan